

Den Haag, 12 december 2022.

Geachte voorzitter en leden van de Commissie Koninkrijksrelaties van TK en EK,

In een presentatie te Den Haag - 8 december 2022 - hield dhr. Clyde van Putten een pleidooi voor een gemenebest (commonwealth) staatsvorm die hem aantrekkelijk voorkwam en waarin Sint Eustatius kon worden gekoppeld aan Nederland.

In zo'n gemenebest relatie gaan soevereine (zelfstandige) landen een samenwerking met elkaar aan (denk bijvoorbeeld aan een samenwerking als de BeNeLux). In het programma van de VVD wordt de gemenebest-optie ook genoemd als de door de VVD voorgestane relatie tussen Nederland, Curaçao, Aruba en Sint Maarten (de vier landen in het Koninkrijk der Nederlanden). In het idee van de VVD worden daarmee deze eilanden in een soevereine, (financieel) onafhankelijke positie "op afstand" gezet van Nederland, net zoals indertijd (1986) de 'status aparte' voor Aruba is ingezet. Tien jaar later (1996) zou Aruba dan de stap naar volledige zelfstandigheid maken, maar zover is het nooit gekomen. Nederland kan de stap naar zelfstandigheid niet afdwingen - in relatie tot internationale wet- en regelgeving zoals overeengekomen in de Verenigde Naties - maar er zijn dus partijen - waaronder de VVD - die het liefst zien dat de Antilliaanse eilanden zo ver mogelijk van Nederland af worden gehouden. Wanneer de eilanden zelf de stap naar zelfstandigheid willen zetten, dan is dat mogelijk (in het kader van het recht op zelfbeschikking), maar dat moet dan een uitdrukkelijke wens van de bewoners van het eiland zijn.

Clyde van Putten - lid van de Eilandsraad van Sint Eustatius - vindt dat dus een goed plan voor Sint Eustatius. Alvorens tot een dergelijke relatie te komen moet in dat geval Sint Eustatius eerst een zelfstandig land (binnen of buiten het Koninkrijk) worden. Als de bevolking dit in meerderheid wil, zal die stap juridisch geen probleem zijn. De vraag is of dit een verstandige stap is. In alle objectiviteit moet toch worden onderkend dat dit kleine eiland - qua omvang de helft van Vlieland - met een bevolking van ca. drieduizend mensen zonder zelfstandige economie geen voorspoedige toekomst tegemoet gaat wanneer de stap naar zelfstandigheid zal worden genomen. Deze stap impliceert immers dat ook de geldstroom vanuit Nederland zal worden stopgezet. En functionaliteiten als onderwijs en gezondheidszorg worden nu al direct gefinancierd door de Nederlandse overheid. Zonder externe financiering zakt het "zelfstandige Sint Eustatius" zo goed als direct door zijn hoeven. Natuurlijk zou externe financiering kunnen plaatsvinden door andere landen. Dat zal niet altijd zonder tegenprestatie zijn. De landen die zich hiervoor zouden willen kwalificeren zijn vaak niet democratisch en hebben de mensenrechten niet hoog in het vaandel staan. De financiering door Nederland, waarvan de BES-eilanden een openbaar lichaam zijn, is dan ook een veruit te verkiezen optie.

Tegelijkertijd begrijp ik de emotie heel goed. Los van de financiële consequenties is de betutteling van Sint Eustatius (en de overige BES-eilanden Saba en Bonaire) op het kinderachtige af. En meer dan eens heb ik - en niet alleen ik - voorbeelden aangehaald waarin de Caribische Nederlander als tweederangs inwoner van ons land wordt weggezet. De discussie rond de bestrijding van de armoede is ronduit meer dan beschamend. De ene verdragingsstactiek na de andere wordt uit de kast getrokken om de Caribisch Nederlander te discrimineren.

Vijf jaar na de mijlpaal 10-10-10 was er de evaluatiecommissie onder leiding van mw. Spies. De bevindingen van deze commissie logen er niet om: de Nederlandse regering zou veel beter moeten luisteren naar de lokale bevolking, veel meer moeten doen aan armoedebestrijding en zich minder dominant moeten opstellen. Zo goed als niets is er gedaan met deze bevindingen.

In het rapport van de Commissie van Wijzen (opgemaakt in 2017 en aangeboden in februari 2018) lees ik op blz. 53 onder meer: *"Het is dringend noodzakelijk om op Sint Eustatius het autonomiedebat te starten, zodat het huidige bestuur noch anderen kunnen gaan denken dat het Stataanse handelen de standaard zou zijn of worden. Daaraan voorafgaand zal Nederland wel een visie moeten ontwikkelen op Caribisch Nederland. Nu ontbreekt die, terwijl op Sint Eustatius daar uitgesproken opvattingen over bestaan, ook bij andere politici dan het huidige bestuur".*

De aanbiedingsbrief dd. 5 februari 2018 zegt voorts: *"De commissie heeft ook kritiek op Nederland. Zij signaleert een situatie waarin Nederland te lang aan de kant heeft gestaan, zowel waar het de helpende hand betreft, als met betrekking tot het debat over (meer) autonomie. De commissie signaleert tevens een attitude bij Nederland die wordt gekenmerkt door desinteresse en het ontbreken van een gezamenlijke visie".*

En nu zijn we bijna vijf jaar verder en de bevindingen van toen zijn nog steeds ongewijzigd (!) van kracht. De desinteresse is niet afgenomen en een gezamenlijke visie ontbreekt nog steeds. De dialoog tussen Nederland en Sint Eustatius is verre van gelijkwaardig en respectvol: nog steeds wordt er vooral over de Stataan gesproken en besloten en zeker niet in samenspraak *met* de Stataan. Heel recent blijkt weer eens dat de overheid (zowel in Nederland als de 'zetbazen' in Sint Eustatius) moeite doen om niet welgevallige rapportages - het ging hier om de veiligheid van gebouwen, waaronder een hotel, in relatie tot vallende rotsblokken als gevolg van erosie - geheim te houden. Gelukkig heeft het recht gezegevierd en het herstel is door de rechter bevolen, maar dat het zover heeft moeten komen is ronduit blamerend voor diezelfde overheid. Als de interventie van februari 2018 noodzakelijk is geweest vanwege taakverwaarlozing door de Stataanse overheid, is ervoor in de plaats gekomen een zo mogelijk nog grotere taakverwaarlozing (en discriminatie) door de Europees Nederlandse overheid.

Over het recht van zelfbeschikking (van de eilanden) bestaat geen twijfel. De stap naar volledige autonomie is echter niet vanzelfsprekend. Een werkbare tussenweg lijkt me het werken met heldere meerjarenplannen die als een telkens zich actualiserende stip op de horizon richtinggevend is voor alle betrokken partijen. Voorwaarde is natuurlijk dat de plannen daartoe worden opgesteld door de Eilandsraad, gevoed door de bevolking.

Wellicht willen we wel een lerende (overheids)organisatie zijn maar vooralsnog is er sprake van een zeer intense hardleersheid. We staan - zo begrijp ik uit de media - aan de vooravond van het uitspreken van excuses voor de slavernij van eertijds, maar als het gaat om het respectvol en gelijkwaardig omgaan met onze mede-Nederlanders op Sint Eustatius (of breder: in Caribisch Nederland) kunnen deze excuses slechts moeizaam anders gezien worden dan als lachwekkend, potsierlijk en in elk geval: niet welgemeend. Het is zoiets als "sorry" zeggen door een leerling die door

zijn docent corrigerend wordt toegesproken: het is een inhoudsloze kreet want deze leerling gaat na zijn uitspraak zijn gedrag zeker niet aanpassen. Hij zal zijn handelen eerder 'goedpraten' met "ik zeg toch sorry?".

Samenvattend zou ik ervoor willen pleiten om:

- niet te gaan voor een gemenebest van zelfstandige landen en al helemaal niet voor de huidige Caribische openbare lichamen binnen het land Nederland;
- per direct de institutionele discriminatie *door* Europees Nederland *van* Caribisch Nederland te stoppen;
- zo spoedig mogelijk de open, eerlijke en welgemeende dialoog aan te gaan (op basis van wederzijds respect en gelijkwaardigheid) met de respectieve Eilandsraden (zo mogelijk: nog breder met de gehele bevolking; zo groot zijn de eilanden immers nu ook weer niet) over de wijze waarop nu en in de (nabije) toekomst gestalte gegeven gaat worden aan een bloeiend bestaan van de bewoners van de Caribisch Nederlandse eilanden (en dat neer te schrijven en overeen te komen in telkenjare te actualiseren meerjarenplannen).

Ten slotte nog een enkel woord over gelijkheid en gelijkwaardigheid. Gelijkwaardigheid tussen de (ei)landen is het veelgehoorde streven van de Haagse regering. Ik zie daar een toekomstig geitenpaadje worden geëffend om bestaande ongelijkheden goed te praten. Wanneer over zaken (beleidsterreinen) tussen de landen hierover overeenstemming wordt bereikt, lijkt me daar niets mis mee. Voor Caribisch Nederland - Bonaire, Sint Eustatius en Saba - lijkt me een begrip als gelijkwaardigheid echter misplaatst. Artikel 1 van de Grondwet spreekt over gelijke behandeling in gelijke gevallen voor allen in Nederland. Dit artikel bestond al voordat begrippen als Europees en Caribisch Nederland werden geïntroduceerd. Het lijkt me zonneklaar dat dit artikel in de Grondwet alle Nederlanders in geheel Nederland adresseert. Voor wat betreft Sociaal minimum, AOW, AOV, werkloosheidsuitkering, kinderbijslag, etc. geldt mijns inziens dat alle wettelijke regelingen daarover dus voor alle Nederlanders gelden, ongeacht of ze nu in Twente, de Randstad, de Waddeneilanden of de Caribische openbare lichamen woonachtig zijn. Alle "omwegen" (zoals momenteel aan de orde) zijn niets meer of minder dan discriminatie (van tweederangs Nederlanders).

Met vriendelijke groet,

Ir. J.H.T. (Jan) Meijer MBA,
Cornelis Houtmanstraat 9-b,
2593 RD Den Haag.

T +31 6 31 79 58 57 (t.b.v. SMS en WhatsApp)

E jhtm.nl@gmail.com

W <http://statia.nu> of <http://statia.nu/nl>

cc: *Nationale Ombudsman, Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme.*